

BOEKHOUDERS MET EEN KAARSJE

GERT PEERSMAN (Column De Standaard 6/10/2015)

Hoe je het ook draait of keert, we hebben de komende decennia heel wat economische groei nodig om onze staatsschuld af te bouwen en de vergrijzingskosten op te vangen. In essentie zijn er twee manieren om te groeien: meer mensen aan het werk krijgen, en/of de productiviteit verhogen van wie werkt.

Het besef dat er meer mensen aan de slag moeten, is bij onze beleidsmakers al een aantal jaren doorgedrongen. Dat kunnen we alleen maar toejuichen. Maar hoe meer de debatten over jobs, jobs, jobs gaan, hoe meer die andere manier om economisch te groeien wordt genegeerd. Dat is merkwaardig, want productiviteit is uiteindelijk veel belangrijker voor de competitiviteit, groei en welvaart van een land.

Niet dat de productiviteit van Belgische werknemers laag is – we behoren nog steeds tot de wereldtop. Maar onze productiviteit is al een decennium aan het stagneren. En dat is een zorgwekkende vaststelling als je weet dat er bij de berekeningen van de vergrijzingskosten wordt vanuit gegaan dat de productiviteit de komende vijftig jaar haast zal verdubbelen. En zelfs als dat lukt, zullen we de belastingen moeten verhogen en langer moeten werken om de factuur te betalen. Valt de productiviteitstoename lager uit, dan wordt de nodige inspanning nog een stuk pijnlijker.

Waar is het fout gelopen? Een toename in de productiviteit komt niet vanzelf. Daarvoor moet je in de eerste plaats investeren. Een vergelijking met andere landen en het volume aan investeringen in het verleden, toont dat het probleem niet zozeer bij bedrijven en gezinnen ligt, maar bij de overheid. Sinds de jaren 80 zijn de overheidsinvesteringen meer dan gehalveerd. We bengelen momenteel aan het staartje van de Europese klas op dat vlak. Het is een oude Belgische gewoonte om bij iedere sanering de hakbijl vooral in de overheidsinvesteringen te zetten, om de simpele reden dat dat het minste verzet oproept. Een ambtenaar die minder budget of een lager loon krijgt, die kan van zich laten horen, eventueel via het stemhokje. Een brug of een snelweg kan dat niet, en sneuvelen dus stilletjes als eerste op de offertafel van de bezuinigingen. Op korte termijn, zeker tot de volgende verkiezingen, merk je daar weinig van. Op langere termijn zijn de gevolgen nefast. Alle studies zijn het erover eens: besparen op overheidsinvesteringen weegt op de productiviteit en leidt uiteindelijk tot minder economische groei.

Overheidsinvesteringen behoren tot de bevoegdheden van de regionale regeringen. Bij iedere staatshervorming hebben die de bijbehorende enveloppe met geld gretig gebruikt om te consumeren en administraties uit te breiden, en veel te weinig om te investeren. De gevolgen ondervinden we vandaag aan den lijve: teveel reglementitis en productiviteit die stilvalt.

Ook de huidige Vlaamse regering pleegt schuldig verzuim. Net zoals het vroegere Vlaanderen in Actie, komt de visienota 2050 en de Septemberverklaring neer op veel geblaat maar weinig wol. De ambitie is er wel, maar dat vertaalt zich onvoldoende in daden. Klassieke overheidsuitgaven worden verkocht als 'investeringen', maar cijfers liegen niet: de effectieve overheidsinvesteringen zijn nog steeds een doekje voor het productiviteitsbloeden. De oppositie heeft gelijk als ze zegt dat de Vlaamse regering zich te veel gedraagt als een boekhouder die alleen maar een begrotingsevenwicht beoogt. De ministers verdedigen zich door naar de Europese begrotingsregels te verwijzen. Ondertussen branden ze een kaarsje voor meer economische groei, zodat er geld in het laatje komt voor nieuwe investeringen. Zo werkt het natuurlijk niet. Economische groei komt er pas als de productiviteit toeneemt, en daarvoor hebben we meer overheidsinvesteringen nodig.

Is er een manier om het paard vóór de kar te spannen en tegelijkertijd de begrotingsregels te respecteren? Net zoals een taxshift een middel is om banen te creëren zonder de begroting te veel in het rood te duwen, zou een verschuiving in de overheidsuitgaven de productiviteit kunnen opkrikken zonder de begrotingsteugels te vieren. Snij het over de jaren opgebouwde laagje spek op de ambtenarij en overheidsconsumptie weg, en gebruik dat om de investeringen in onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en infrastructuur met enkele miljarden op te krikken. Als de Vlaamse regering alsnog de geschiedenisboeken wil ingaan als een hervormingsregering, en niet als een boekhouderregering of regering van de productiviteitsstilstand, zal ze werk moeten maken van een aanzienlijke uitgavenshift.